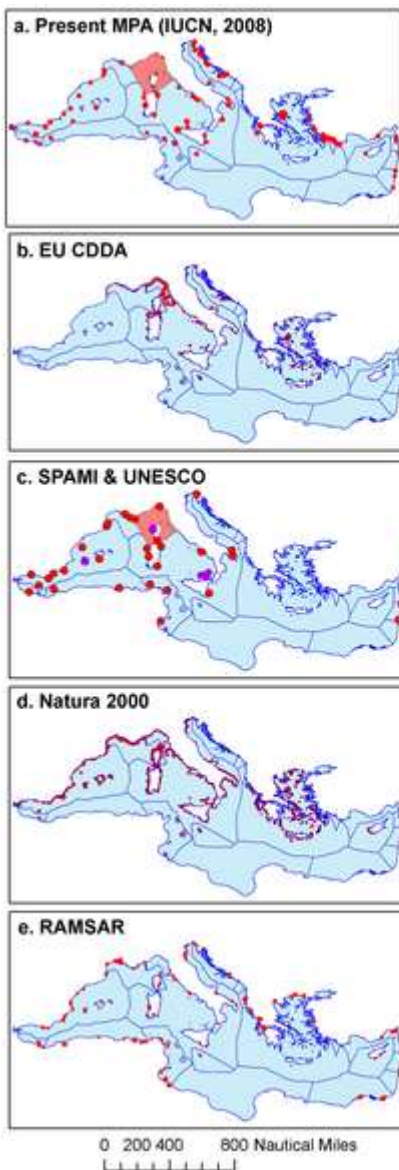

Απειλούμενα είδη vs Ανάπτυξη: Αξίζει η προστασία σε καιρό κρίσης;

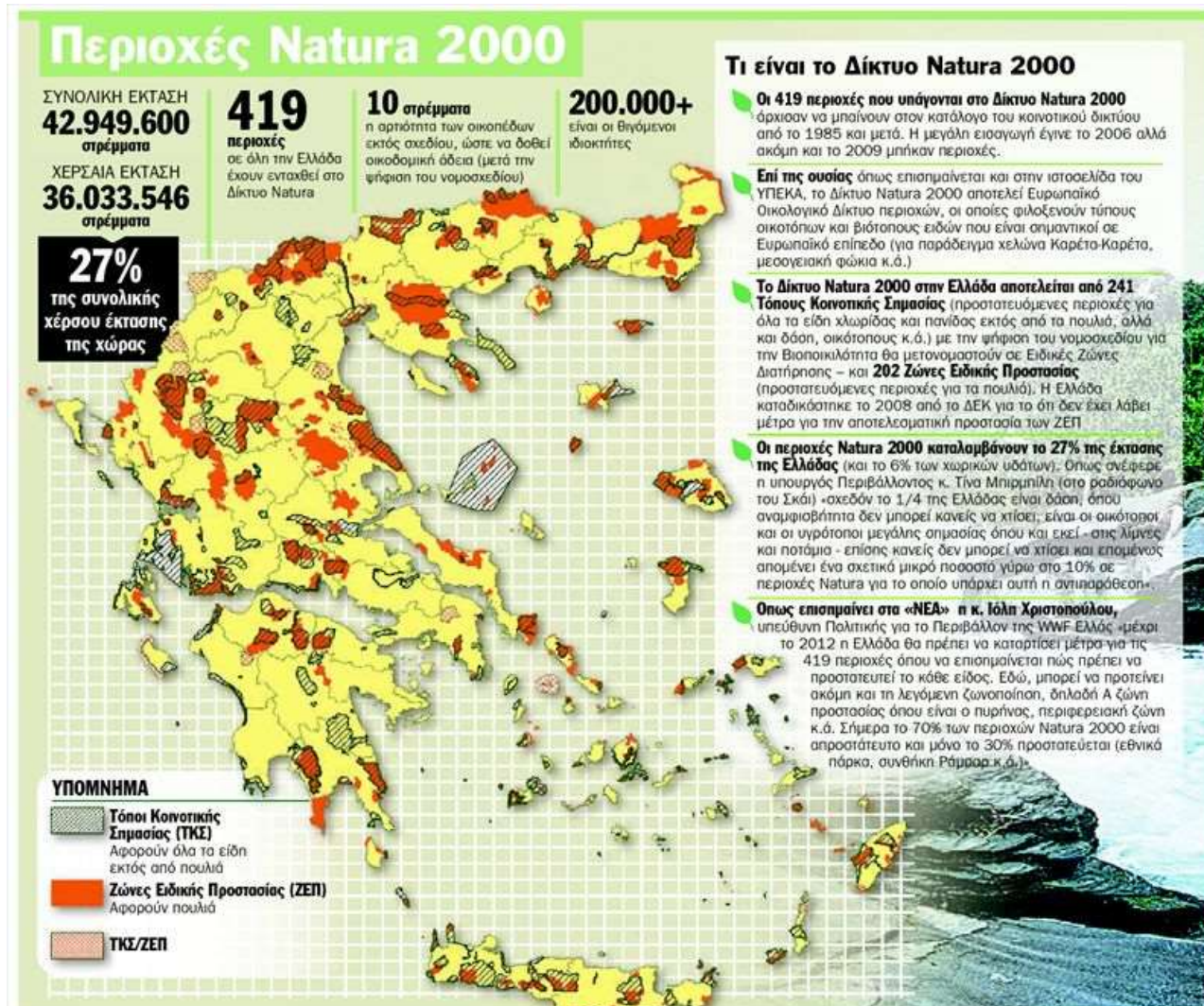

Προστασία άγριας πανίδας = προστασία περιοχών

Συνεπώς το ερώτημα «Προστασία αγριας πανίδας ή ανάπτυξη;» σημαίνει «προστασία περιοχών ή ανάπτυξη;»

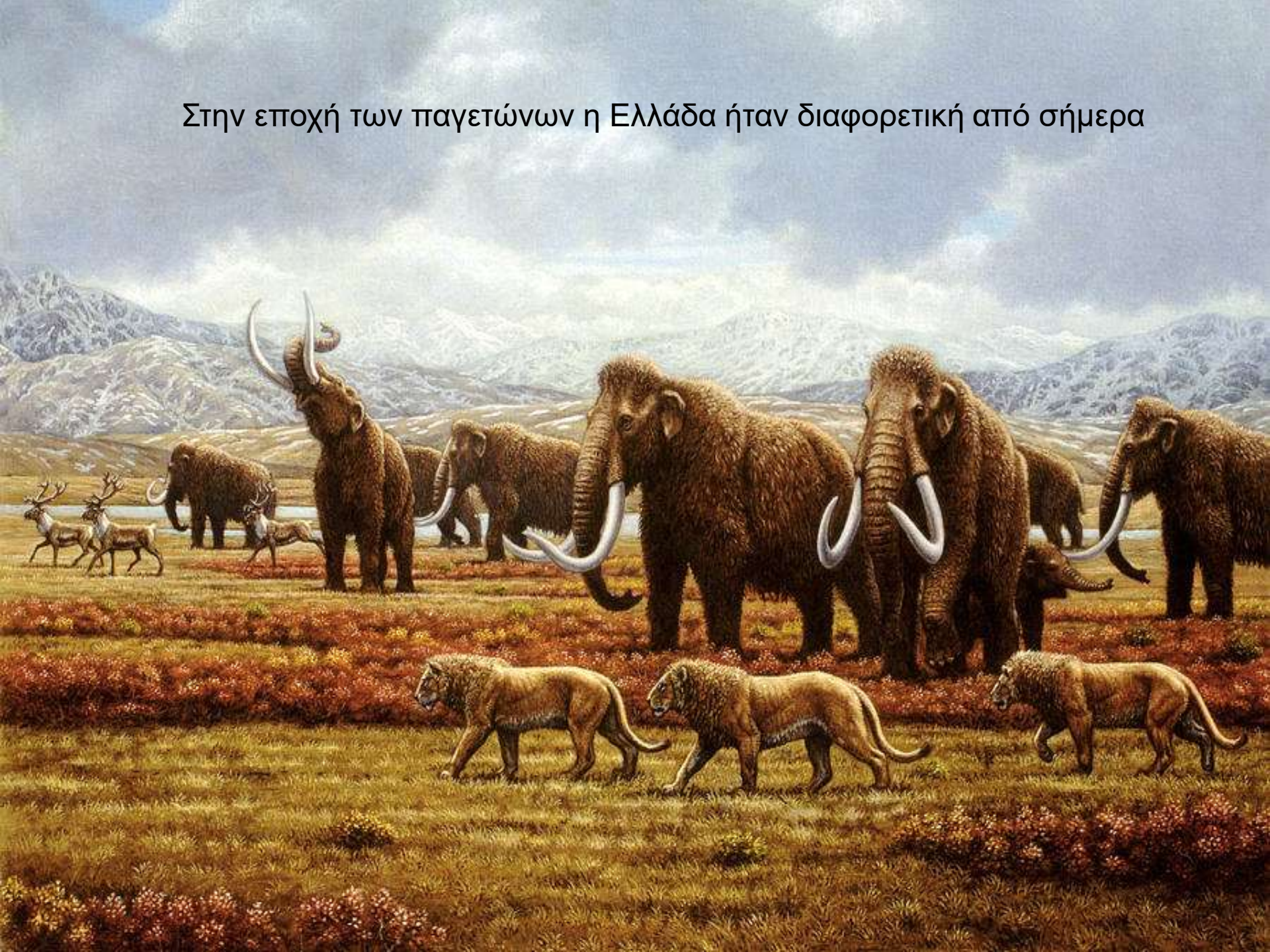
Δεν θα δώσουμε απάντηση

... αλλά θα προσπαθήσουμε να δώσουμε κάποια βασικά στοιχεία:

1. Τις καλές περιοχές τις έχουμε ήδη εκμεταλλευτεί
  2. Ότι έχει απομείνει είναι περιοχές με περιθωριακή και δευτερεύουσα αξία για τον άνθρωπο
- Αυτές οι περιοχές μπορούν σήμερα να αξιοποιηθούν μόνο με μεγάλο κοινωνικό, οικονομικό και ενεργειακό κόστος και αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις. Άρα, η καλύτερη «ανάπτυξη» είναι να προστατέψουμε ό,τι απέμεινε

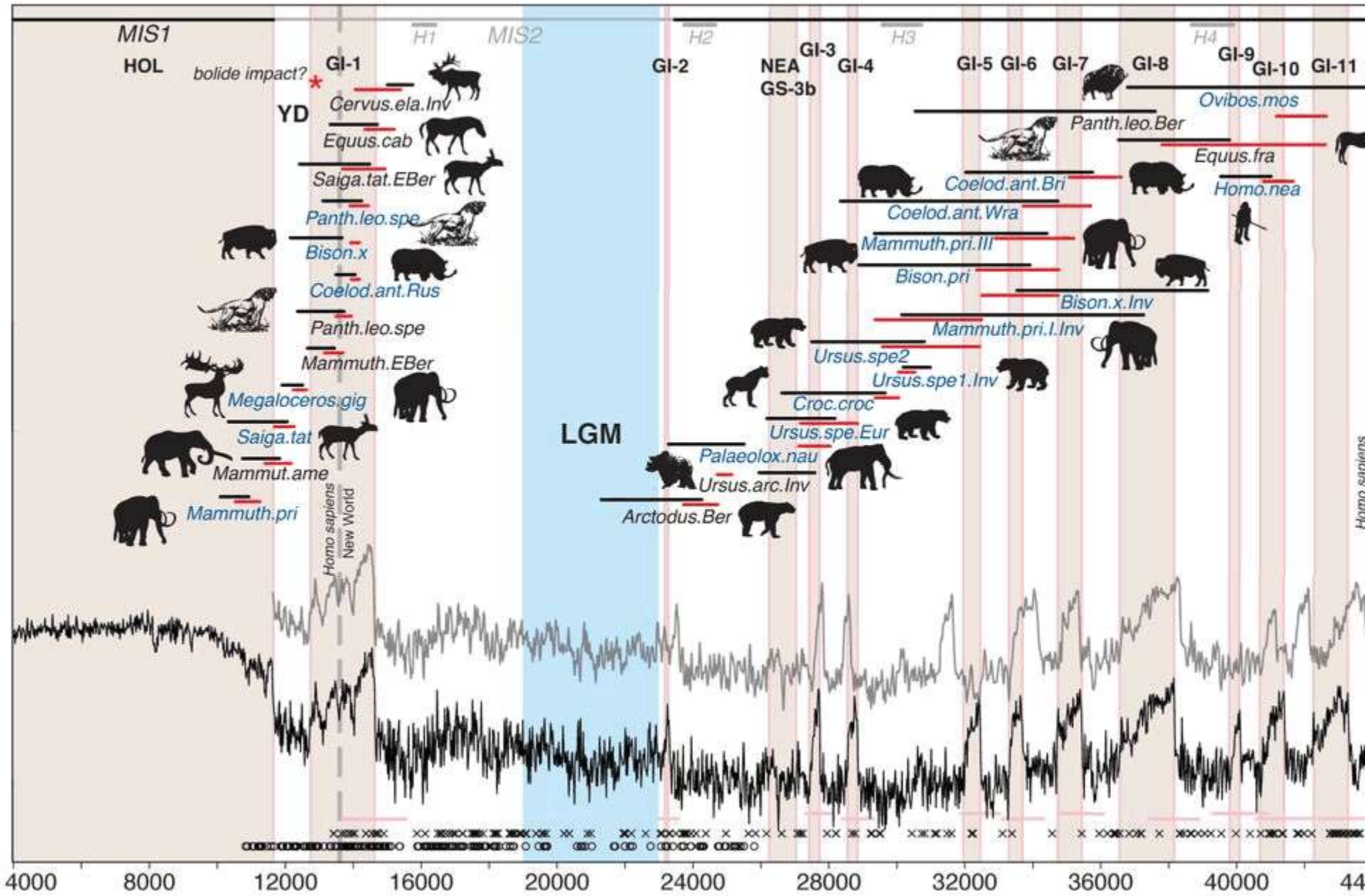

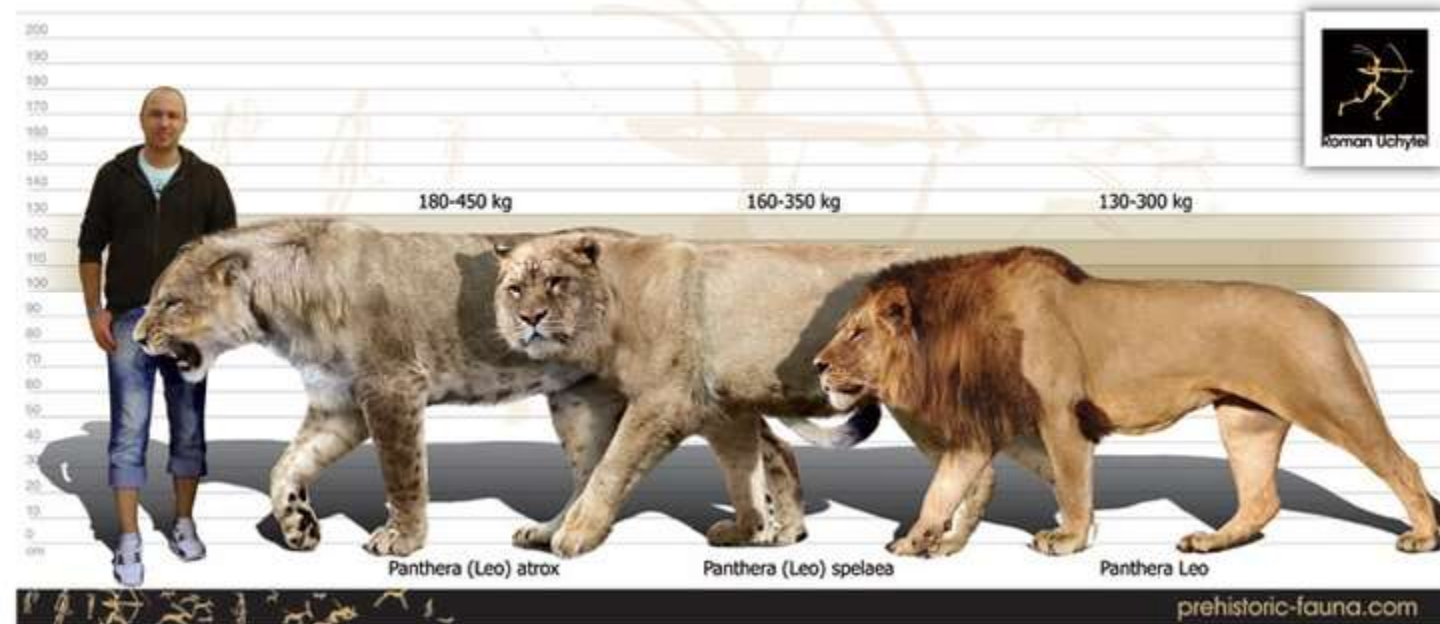
Στην εποχή των παγετώνων η Ελλάδα ήταν διαφορετική από σήμερα

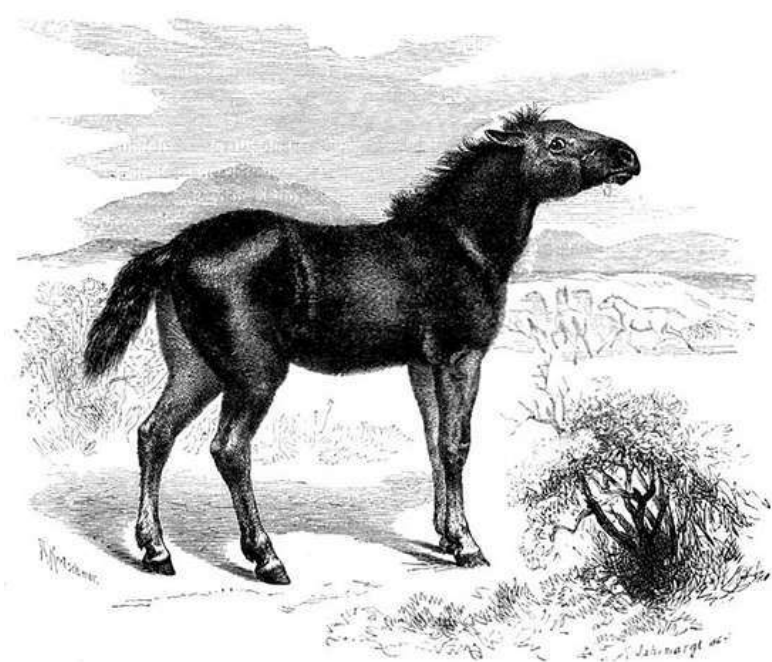
Οι εξαφανίσεις των μεγάλων ζώων ήταν ένα τεράστιο κύμα που σάρωσε Ευρώπη και Αμερική μετά το πέρας της εποχής των παγετώνων

Αλλά και μετά την εποχή των παγετώνων, όταν το κλίμα έγινε σαν το σημερινό, χάθηκαν πολλά άγρια ζώα που μπορούσαν να ζήσουν στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Π.χ. Μετά την εποχή των παγετώνων χάθηκε το λιοντάρι των σπηλαίων, αλλά το Ασιατικό λιοντάρι ζούσε στην Ελλάδα

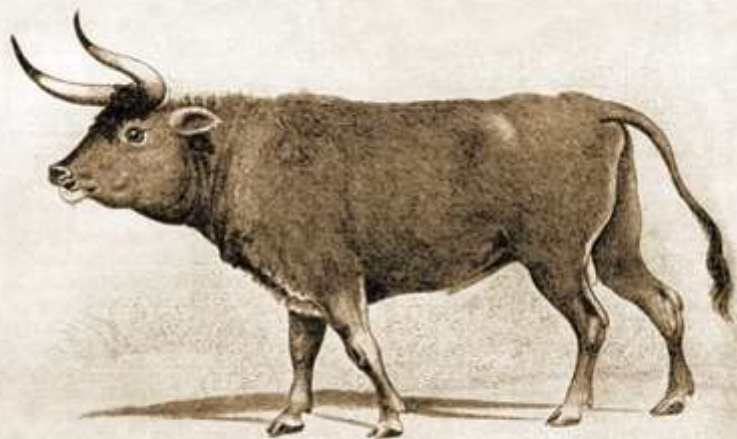

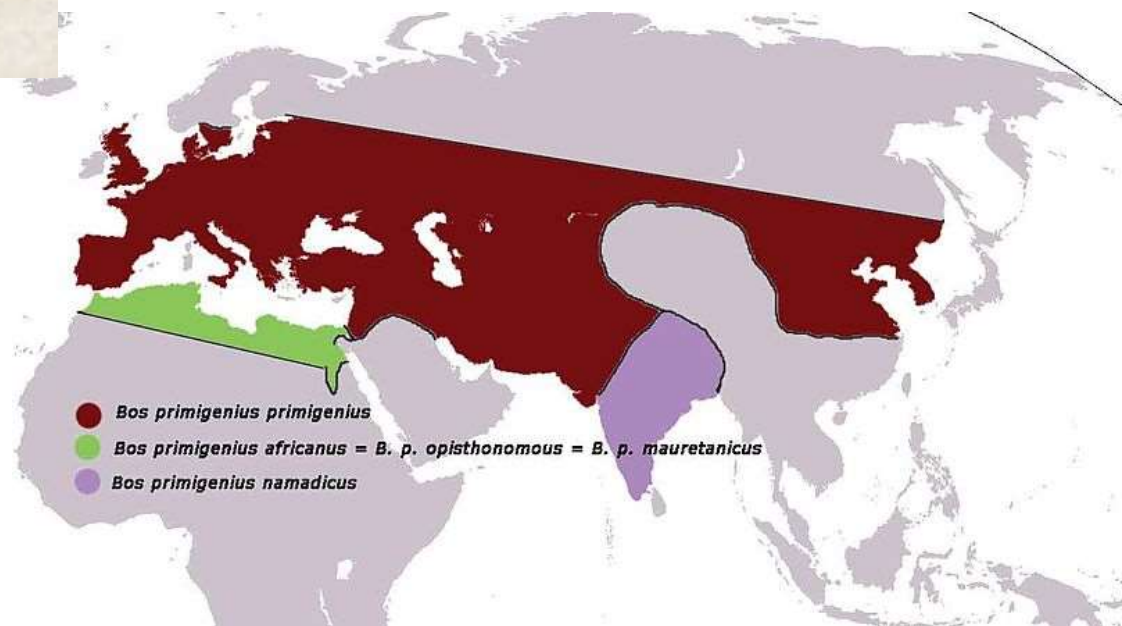
Επίσης χάθηκαν τα
άγρια άλογα

Τα άγρια βόδια και άλλα είδη που εξαφανίστηκαν λόγω του ανθρώπου είτε από την Ευρώπη ή ολοκληρωτικά

Mesolithic

Neolithic

Bronze Age

Iron Age

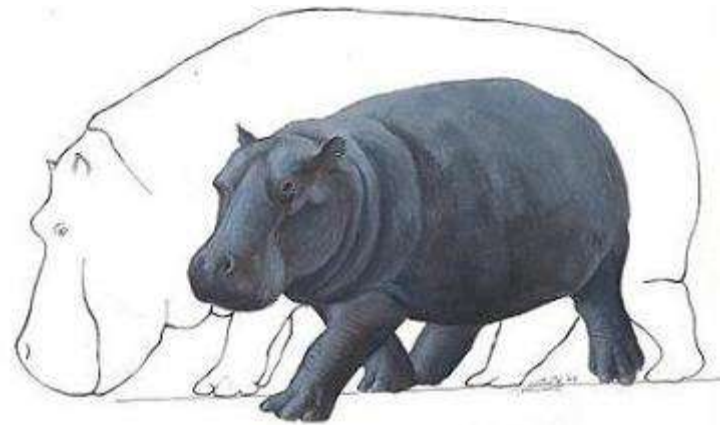
Roman Age

Early Medieval

Late Medieval

Στα νησιά, οι εξαφανίσεις ήσαν ακόμη πιο δραματικές. Ελάχιστοι μπορούν να πιστέψουν ότι στα νησιά της Μεσογείου ζούσαν νάνοι ελέφαντες και ιπποπόταμοι, γιγαντιαία τρωκτικά και άλλα ζώα που χάθηκαν μόλις οι άνθρωποι τα εποίκησαν

Όλα τα μεγάλα ζώα που βρίσκουμε σήμερα στα νησιά έχουν εισαχθεί από τον άνθρωπο

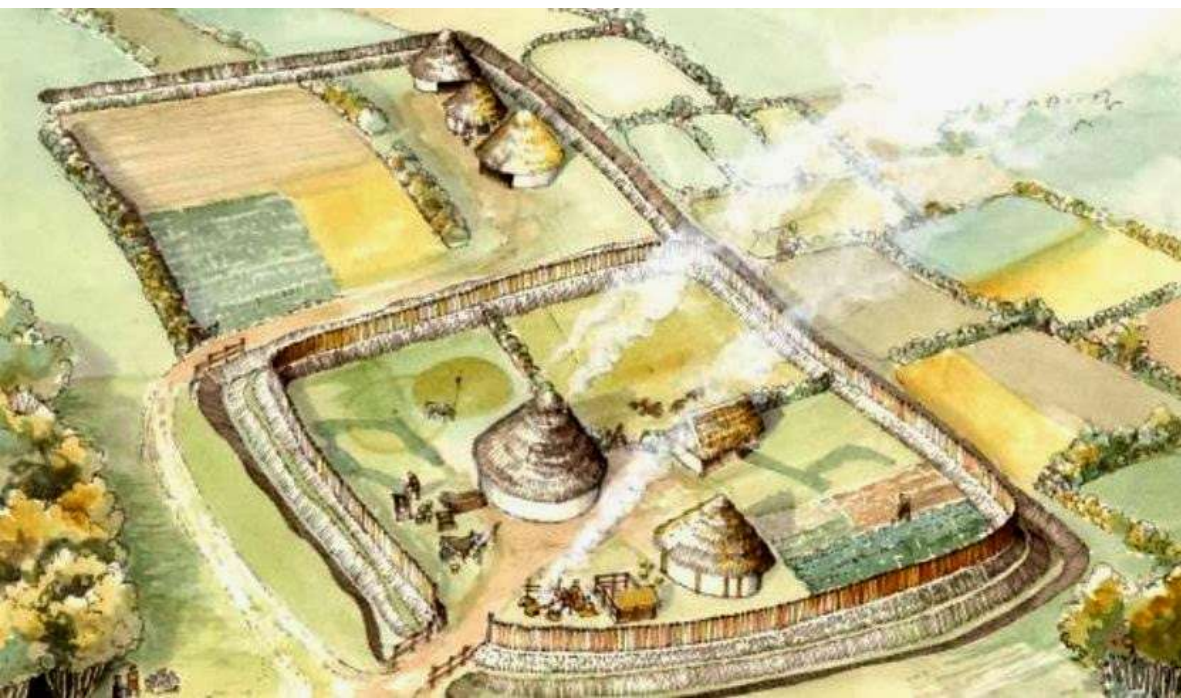
Πολλοί πιστεύουν ότι ο άνθρωπος στα πρώτα ιστορικά και στα προϊστορικά χρόνια ήταν αδύναμος και ζούσε σε «αρμονία» με τη φύση. Η αλήθεια είναι ότι, έστω κι αν ήταν εξοπλισμένος με λίθινα όπλα, προκάλεσε τεράστιες μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον, αρχίζοντας από την εξαφάνιση των μεγάλων ζώων

Προχωρώντας, με τη γεωργία
και την ανάπτυξη πιο
σύνθετων κοινωνιών, ο
άνθρωπος άρχισε να αλλάζει
το περιβάλλον με συνεχώς
αυξανόμενους ρυθμούς

Μέχρι τη σημερινή εποχή

Όλα τα εξειδικευμένα και μεγαλόσωμα ζώα (που χρειάζονται μεγάλο και αδιάσπαστο ζωτικό χώρο) εξαφανίστηκαν. Μερικά έφτασαν στα πρόθυρα της εξαφάνισης αλλά σώθηκαν οριακά, συνήθως από πληθυσμούς σε αιχμαλωσία

Κάποια μεγαλόσωμα ζώα επιβίωσαν αποκλειστικά και μόνο επειδή προσαρμόστηκαν να ζουν σε μέρη που δεν προτιμούσε ο άνθρωπος (κυρίως βουνά). Αυτά ήσαν είδη με ευρεία κατανομή και με προσαρμοστικότητα στην επιλογή βιοτόπου

Το γεγονός ότι τα μεγάλα άγρια ζώα ζουν σε μέρη μακριά από τον άνθρωπο οδηγεί στην **εσφαλμένη αντίληψη** ότι αυτές οι δυσπρόσιτες, αφιλόξενες για τον άνθρωπο περιοχές είναι ο επιθυμητός βιότοπος αυτών των ζώων. Αυτό είναι μεγάλο λάθος. Τα περισσότερα ζώα θα προτιμούσαν να ζουν εκεί που ζούμε και εμείς.

Η κατανομή σχεδόν όλων των
μεγαλόσωμων ζώων στην Ευρώπη
ταυτίζεται με μεγάλους ορεινούς
όγκους ή αραιοκατοικημένες
περιοχές του Βορρά

Σε όλες τις Ευρωπαϊκές χώρες, η σημαντική βιοποικιλότητα έχει απομείνει σε περιοχές χωρίς ή (συνήθως) με χαμηλής έντασης παραδοσιακές ανθρώπινες χρήσεις

Σ. Ζόγκαρης

Σχεδόν όλα τα φυτοφάγα
ζώα θα προτιμούσαν την
πλούσια βοσκή στα
πεδινά, παρά τα
«κακοτράχαλα» ορεινά
μέρη

Το Αγριόγιδο είναι ίσως το
μόνο μεγάλο θηλαστικό
του οποίου ο φυσικός
βιότοπος είναι τα ψηλά
βουνά

Αυτό που βλέπουμε σήμερα ως άγρια φύση είναι ,
στην πραγματικότητα, φύση υπό διωγμό

Η κατανομή πολλών ειδών άγριας πανίδας δεν είναι παρά
ένα απομεινάρι της αρχικής τους κατανομής
(π.χ. Παγκόσμια κατανομή Αργυροπελεκάνου)

Εκτός από τα βουνά, καταφύγιο για τα μεγάλα άγρια ζώα είναι και άλλα, υποδεέστερης αξίας από τα κανονικά, ενδιαυτήματα.

Π.χ., παραδοσιακά νομίζουμε ότι ο βιότοπος της Μεσογειακής Φώκας είναι οι σπηλιές και τα βράχια. Ο κανονικός τους βιότοπος, όμως, είναι οι αμμουδιές. Στις σπηλιές βρίσκονται υπό διωγμό και έχουν πολλές απώλειες κατά τη γέννα

Μια ακόμη εσφαλμένη
εντύπωση είναι ότι πολλά ζώα
είναι νυκτόβια.

Στην πραγματικότητα, πολλά
από αυτά θα προτιμούσαν να
κυκλοφορούν την ημέρα και να
κοιμούνται τη νύχτα

Χρυσαιετός: Βουνά

Η εικόνα που βλέπουμε
σήμερα είναι μια επιλογή ειδών
που ζούσαν ή κατέφυγαν σε
μέρη που δεν προτιμά ο
άνθρωπος...

Βασιλαετός: Πεδιάδες

Ο Χρυσαιτός επιβιώνει στις ορεινές και δύσβατες περιοχές. Ο Βασιλαετός έχει πλέον εξαφανισθεί από την Ελλάδα. Κι όμως, πριν 70 χρόνια υπήρχαν 25 ζευγάρια Βασιλαετού στον κάμπο του Αξιού κοντά στη Θεσσαλονίκη...

Κωπαΐδα.

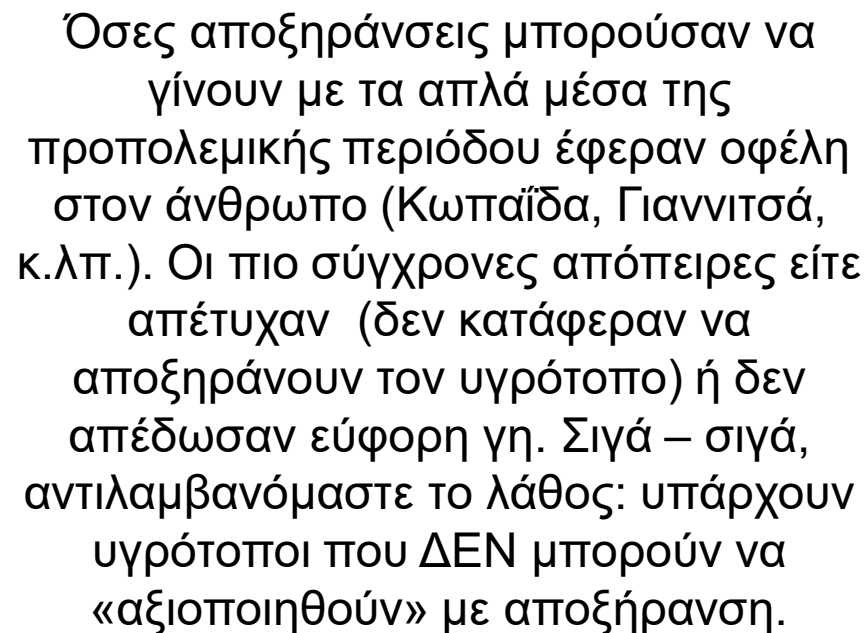
Κάρλα.

Και στους βιότοπους η καταστροφή ήταν μεγάλη. Η Ελλάδα έχασε τα $\frac{3}{4}$ των υγρότοπων που είχε στις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Πολλοί δεν μπορούν να πιστέψουν πώς έμοιαζε η χώρα με τόσους υγρότοπους.

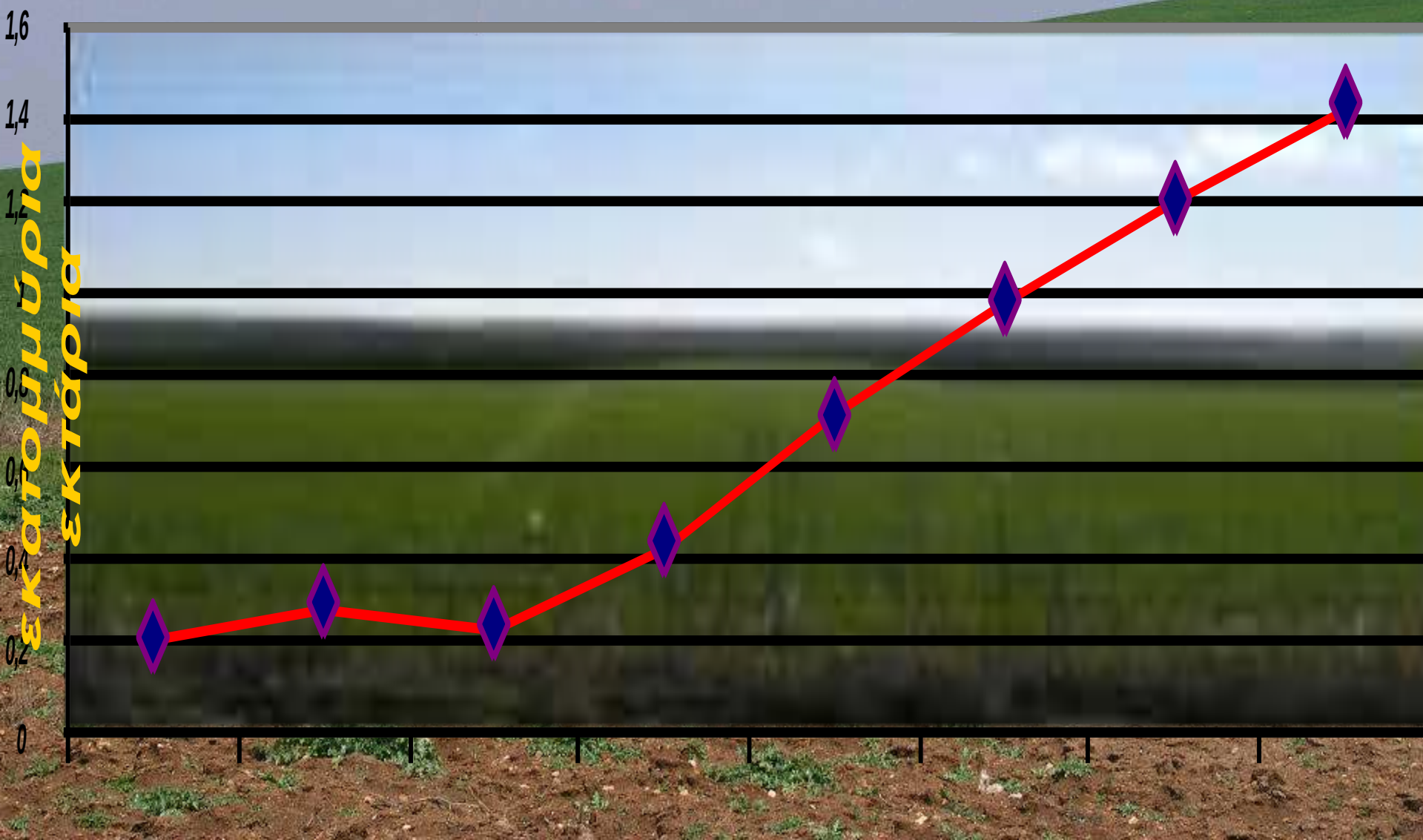
Λίμνη Γιαννιτών.

Σήμερα, έχουμε πλέον αξιοποιήσει κάθε περιοχή που μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο εκμετάλλευσης (π.χ. αύξηση των αρδευόμενων εκτάσεων στη Μεσόγειο)

2001
Εύηνος

1979
Μόρνος

1959
Υλίκη

1929
Μαραθώνας

... και έχουμε πλέον εκμεταλλευθεί κάθε διαθέσιμο πόρο

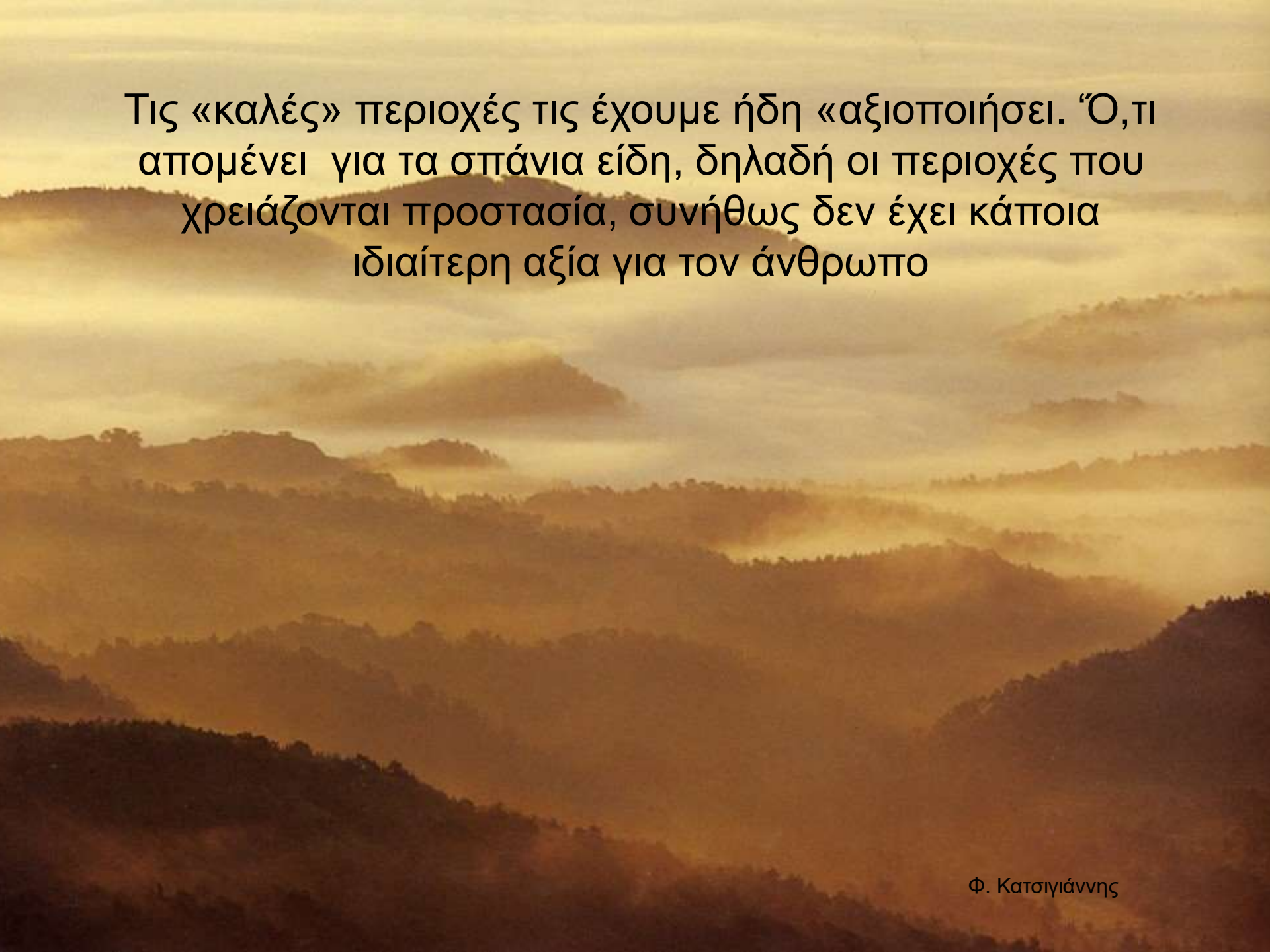

Ό,τι θεωρούμε σήμερα «άγρια φύση» είναι μέρη αφιλόξενα για ανθρώπινη κατοικία, καλλιέργεια ή άλλη παραγωγή ή εκμετάλλευση πόρων.

Τις «καλές» περιοχές τις έχουμε ήδη «αξιοποιήσει». Ό,τι απομένει για τα σπάνια είδη, δηλαδή οι περιοχές που χρειάζονται προστασία, συνήθως δεν έχει κάποια ιδιαίτερη αξία για τον άνθρωπο

Δάσος Δαδιάς

Κορυφαία περιοχή για τα αρπακτικά της Ευρώπης. Επειδή είναι σχεδόν ασήμαντη για οποιαδήποτε άλλη χρήση, πλην κάποια μικρής έντασης δασική εκμετάλλευση

A scenic view of a rocky island in the Aegean Sea, framed by pine branches. The island is a large, rounded rock formation with a light-colored, textured surface, partially covered with sparse vegetation. It sits in the middle of a deep blue sea under a clear sky. The foreground is filled with the dark, intricate branches of pine trees, some with green needles, creating a natural frame around the island.

Το ίδιο ισχύει για τις νησίδες

Νησίδες στο Αιγαίο

Δορυλία

Και για κάποιες άνυδρες, ημιορεινές
μεσογειακές περιοχές

Και για όσους υγρότοπους έχουν απομείνει (μέχρι να φτάσουμε στην εποχή της προστασίας, απέμειναν μόνο όσοι δεν μπορούσαν να αποξηρανθούν).

‘Ο,τι μπορούσαμε το έχουμε «αξιοποιήσει»...

- Υγρότοποι που μπορούσαν να αποξηρανθούν (δηλαδή να αποξηρανθούν και να αποδώσουν καλή γεωργική γη με καλή αποστράγγιση και καλή ποιότητα εδαφών)
- Επίπεδες και με καλή αποστράγγιση εκτάσεις
- Σημαντικές πηγές νερού
- Ασφαλή λιμάνια, περιοχές με καλό κλίμα κ.λπ.
- Όλες τις καλλιεργήσιμες περιοχές
- Πραγματικό φυσικό πλούτο

Από τι, λοιπόν, κινδυνεύουν σήμερα οι προστατευόμενες περιοχές;

Περιοχές άλλοτε απρόσιτες και
«παρθένες» (ακριβώς επειδή
δεν είχαν καμία χρησιμότητα
για τον άνθρωπο) αποτελούν
σήμερα αντικείμενο προσοχής
για επενδύσεις που αναζητούν
νέο ζωτικό χώρο και μεγάλες
ενιαίες εκτάσεις με χαμηλές
τιμές γης

π.χ. Μικρά υδροηλεκτρικά
έργα σε άλλοτε απρόσιτες
κοιλάδες

... ή βιομηχανικής κλίμακας αιολικά πάρκα, τα οποία προωθούνται εσκεμμένα σε περιοχές που έχουν αξία για τα σπάνια είδη (ουσιαστικά, αυτό αποτελεί ένα δείκτη ότι έχουν χαμηλή αξία γης)

Γ. Κοφινάς

... ή τουριστικές μονάδες σε προστατευόμενες περιοχές που διαθέτουν μεγάλες ενιαίες εκτάσεις με χαμηλές τιμές

... ή εκμετάλλευση φυσικών πόρων οι οποίοι μέχρι τώρα ήσαν ασύμφοροι, και που γίνονται σήμερα «προσοδοφόροι» μόνο λόγω αυξημένων τιμών, οικονομικών διευκολύνσεων, και παραβλέποντας κοινωνικές και οικονομικές επιπτώσεις σε άλλους τομείς

Συμπέρασμα...

- Τις καλές περιοχές τις έχουμε ήδη εκμεταλλευτεί
- Ότι απομένει είναι περιοχές με περιθωριακή και δευτερεύουσα αξία
- Αυτές οι περιοχές μπορούν σήμερα να αξιοποιηθούν μόνο με μεγάλο κοινωνικό, οικονομικό και ενεργειακό κόστος και αδιαφορώντας για τις επιπτώσεις. Άρα, η καλύτερη «ανάπτυξη» είναι να προστατέψουμε ό,τι απέμεινε

	Αυστηρότητα περιβαλλοντικών πολιτικών (2012)	Παγκόσμιος Δείκτης Ανταγωνιστικότητας (2015)
Δανία	1	12
Ολλανδία	2	5
Φινλανδία	3	8
UK	4	10
Ελβετία	5	1
Νορβηγία	6	11
Γαλλία	7	22
Σουηδία	9	9
Γερμανία	10	4
Πολωνία	11	41
Σλοβακία	12	67
Αυστρία	13	23
Ιταλία	15	43
Βέλγιο	20	19
Τσεχία	21	31
Ισπανία	23	33
Ελλάδα	24	81
Πορτογαλία	25	38
Ιρλανδία	26	24
Τουρκία	27	51

Ανταγωνιστικότητα και προστασία περιβάλλοντος